

## Αριστοτέλους , Προτρεπτικός πρὸς Θεμίσωνα,

### Αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάπερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τ' αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. φιλοσοφητέον ἄρ' ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάζειν ὠφελίμως.

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δ' αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δ' αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέρας ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. εἰ τοίνυν μόνῃ ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσιν καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνῃς φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

### Παρατηρήσεις

**A1. α.** «... αὐτοῖς»: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία «αὐτοῖς»; (μονάδες 2)

**β.** «...ἐν αἷς»: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία «αἷς»; (μονάδες 2)

**A2.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τὸν ἀριθμὸ που ἀντιστοιχεῖ σε κάθε μία ἀπὸ τις παρακάτω περιόδους λόγου καὶ δίπλα σε αὐτὸν τὴ λέξη «Σωστό», ἀν εἶναι σωστή, ἢ τὴ λέξη «Λάθος», ἀν εἶναι λανθασμένη, με βάση τὸ ἀρχαῖο κείμενο (μονάδες 3), καὶ νὰ τεκμηριώσετε κάθε ἀπάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις τοῦ ἀρχαίου κειμένου που τὴν ἐπιβεβαιώνουν (μονάδες 3).

**α.** Ἡ ἀπρεπὴς χρῆσις τοῦ σώματος ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ φυσικὸ τοῦ προορισμοῦ.

**β.** Ἡ ἀπόκτησις τῆς γνώσεως (ἐπιστήμης) εἶναι ὑψιστος στόχος τοῦ ἀνθρώπου.

**γ.** Ἡ ἀρμονία τῆς φύσεως καθοδηγεῖ τὸν ἐπιτακτικὸ ρόλο τῆς φιλοσοφίας.

Μονάδες 10

**B1.** «δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι ... τὸν ἑαυτῶν βίον διάζειν ὠφελίμως.» Σηριζόμενοι σε ἀναφορὰς τοῦ ἀποσπάσματος αὐτοῦ νὰ παρουσιάσετε **α.** τὴ δομὴ τοῦ συλλογισμοῦ που ἀκολουθεῖ ὁ Ἀριστοτέλης (μονάδες 3) καὶ **β.** τὸν τρόπο τεκμηρίωσης τῆς ἀπονής του (μονάδες 7).

Μονάδες 10

**B2.** «εἰ τοίνυν μόνῃ – ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα – χρῆσθαι πᾶσιν καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ὡς μόνῃς φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.» νὰ γράψετε τὴ σημασία που παίρνουν οἱ δύο ὑπογραμμισμένες ἐννοιες «τὸ ὅλον ἀγαθόν» (μονάδες 5) καὶ «τὴν φρόνησιν» (μονάδες 5) στὰ συμφραζόμενά τους καὶ νὰ ἀναλύσετε τὴ μεταξὺ τους σχέση.

Μονάδες 10

**B3.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τὸν ἀριθμὸ που ἀντιστοιχεῖ σε καθεμία ἀπὸ τις φράσεις τῆς Στήλης Α τοῦ παρακάτω πίνακα καὶ δίπλα σε αὐτὸν τὸ γράμμα τῆς λέξης ἢ φράσης ἀπὸ τὴ Στήλη Β που συμπληρώνει ὀρθά τὸ νόημά της.

| Στήλη Α                                                                         | Στήλη Β                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| 1. Κατὰ τὴν πρώτη περίοδο τῆς φιλοσοφικῆς τοῦ δραστηριότητος ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν | <b>α.</b> ἀπόλυτος<br><b>β.</b> διαλλακτικὸς<br><b>γ.</b> ἡρεμὸς στοχαστής |
| 2. Στα 350 π. Χ. Ὁ Ἀριστοτέλης βρίσκεται                                        | <b>α.</b> στὴν Αθήνα<br><b>β.</b> στὰ Στάγειρα                             |

|                                                                              |                                                       |
|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|                                                                              | γ. στη Χαλκιδική                                      |
| 3. Το κυρίως μέρος των «Μετά φυσικά», ο Αριστοτέλης το γράφει, όταν διδάσκει | α. Στην Ακαδημία<br>β. Στο Λύκειο<br>γ. Στον Περίπατο |
| 4. Ενέργειες για τη διαφύλαξη της διδασκαλίας του Αριστοτέλη έκανε ο         | α. Εύδοξος<br>β. Θεόφραστος<br>γ. Ερμίας              |
| 5. Ο Αριστοτέλης αισθάνθηκε ότι η ζωή του κινδυνεύει στα                     | α. 328 π. Χ.<br>β. 322 π. Χ.<br>γ. 323 π. Χ.          |

**Μονάδες 10**

**B4. α.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις λέξεις της Στήλης Α του παρακάτω πίνακα και δίπλα σε αυτόν το γράμμα της πρότασης από τη Στήλη Β που αντιστοιχεί στην ορθή σημασία της λέξης, σύμφωνα με το κείμενο του Αριστοτέλη.

| Στήλη Α          | Στήλη Β                                          |
|------------------|--------------------------------------------------|
| 1. άπεργάζεται   | α. μηχανεύεται<br>β. παράγει                     |
| 2. τῆς ἐπιστήμης | α. το σύνολο των επιστημών<br>β. η ακριβής γνώση |
| 3. ἀγαθόν        | α. σκοπός<br>β. αξία                             |
| 4. ἐπιτακτικήν   | α. επιβεβλημένη<br>β. κελευστική                 |
| 5. ἀναμάρτητον   | α. αλάνθαστη<br>β. αναμάρτητη                    |

**β.** Να γράψετε μία περίοδο λόγου με καθεμία από τις λέξεις της Στήλης Α του παραπάνω πίνακα. Να χρησιμοποιήσετε την κάθε λέξη με διαφορετική σημασία από εκείνη που της δίνει ο Αριστοτέλης στο αρχαίο κείμενο. Οι λέξεις πρέπει να είναι στο ίδιο μέρος του λόγου και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιονδήποτε γραμματικό τύπο. (μονάδες 5)

**Μονάδες 10**

**B5.** Αφού μελετήσετε το παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα από το έργο «Οι ερωτήσεις της ζωής» του Φερνάντο Σαμπατέρ και το απόσπασμα από τον «Προτρεπτικό προς Θεμίσιωνα», που σας δόθηκε, να συσχετίσετε τις απόψεις: **α.** του Φερνάντο Σαμπατέρ (μονάδες 5) και **β.** του Αριστοτέλη (μονάδες 5) για τη σχέση της φιλοσοφίας με τις άλλες επιστήμες.

**Παράλληλο κείμενο**

*Στο έργο του «Οι ερωτήσεις της ζωής», ο Φερνάντο Σαμπατέρ, αναφέρεται στην αξία της φιλοσοφίας.*

«Είναι γεγονός ότι στην αρχή επιστήμη και φιλοσοφία ήταν ενωμένες και μονάχα με το πέρασμα των αιώνων η φυσική, η χημεία, η αστρονομία ή η ψυχολογία απέκτησαν σιγά σιγά την ανεξαρτησία τους από την κοινή φιλοσοφική μήτρα.

Σήμερα οι επιστήμες φιλοδοξούν να μας εξηγήσουν πώς είναι φτιαγμένος ο κόσμος γύρω μας και πώς λειτουργεί, ενώ η φιλοσοφία ενδιαφέρεται κυρίως για τη σημασία που έχει ο κόσμος για μας.

Η επιστήμη, για οποιοδήποτε θέμα κι αν μιλήσει, υιοθετεί την απρόσωπη οπτική γωνία (ακόμα κι όταν ερευνά τον ίδιο τον άνθρωπο!), ενώ η φιλοσοφία έχει πάντοτε υπόψη της ότι η γνώση έχει αναγκαστικά ένα υποκείμενο: τον άνθρωπο-πρωταγωνιστή.

Η επιστήμη επιδιώκει να γνωρίσει αυτό που υπάρχει κι αυτό που συμβαίνει. Η φιλοσοφία μελετά το πώς μας επηρεάζει αυτό που υπάρχει κι αυτό που γνωρίζουμε ότι συμβαίνει.

Η επιστήμη πολλαπλασιάζει τις προοπτικές και τις περιοχές της γνώσης, που σημαίνει ότι τεμαχίζει και εξειδικεύει τη γνώση. Η φιλοσοφία πασχίζει να συσχετίσει το καθετί με όλα τα υπόλοιπα, προσπαθεί να συγκεντρώσει το σύνολο των γνώσεων σ' ένα κοινό θεωρητικό πλαίσιο, ικανό να υπερβεί την πολυμορφία αυτής της ενιαίας και αδιαίρετης περιπέτειας που είναι η σκέψη ή, μ' άλλα λόγια, η ανθρώπινη ύπαρξη. [...]

Η επιστήμη αναζητεί γνώσεις και όχι απλές εικασίες. Η φιλοσοφία θέλει να μάθει τη σημασία που έχουν για μας οι γνώσεις μας στο σύνολό τους, και μάλιστα αν είναι γνώσεις πραγματικές ή μεταμφιεσμένη άγνοια! Γιατί η φιλοσοφία συνηθίζει να προβληματίζεται για ζητήματα που οι επιστήμονες (και φυσικά και ο απλός κόσμος) θεωρούν δεδομένα ή προφανή».

(Φερνάντο Σαμπατέρ, Οι ερωτήσεις της ζωής, μτφρ. Κ. Φιλιππίδης, εκδ. Αίολος, Αθήνα 2003, σ. 21)

**Μονάδες 10**